

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om beskyttelse af bier mod giftige plantebeskyttelsesmidler.

§§ 1—18
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 1 og 2 og § 19, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg med flere love (vedrørende kommunehjælpens retsvirkninger).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2217; fremsættelsen findes i tidenden sp. 3863).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Edel Saunte: Dette lovforslag er jo af betydeligt omfang. Inden jeg går over til at beskæftige mig med dets realiteter, ville jeg gerne have lov at komme med en speciel bemærkning. Denne type lovforslag er for almindelige medlemmer ganske overordentlig uoverskuelig; det er højst besværligt at skulle sidde med lovforslaget, med den gældende lov og måske, som i dette tilfælde, med en halv snes ændringsforslag for overhovedet at se, hvilket resultat der vil komme ud af et lovforslag. Ved fremsættelsen af lovforslaget om indførelse af ægteskabslov for Grønland havde den højtærede statsminister som bilag vedlagt et optryk af loven, således som den ville komme til at se ud efter vedtagelsen af ændringsforsla-

gene. Det var en meget betydelig hjælp for den, der skulle arbejde med lovforslaget, og jeg vil henstille til den højtærede socialminister, at vi fremtidig ved behandlingen af sådanne lovændringsforslag, der består af en eller to paragraffer indeholdende måske 20 forskellige ændringsforslag, der foreslår udeladt eller indsat enkelte ord eller sætninger, da som bilag får et optryk af lovforslaget, som det vil komme til at se ud efter dets endelige vedtagelse. Det har været muligt med stort besvær at komme igennem lovforslaget her, men jeg tror, det ville være en lettelse for samtlige medlemmer, hvis vi kunne få indført noget i retning af det, den højtærede statsminister fik praktiseret.

Jeg vil udtrykke min glæde over, at lovforslaget endelig er fremkommet. For mig at se er det et forslag, vi længe har trængt til; dets tre hovedspørgsmål er jo alle afgørende for en række mennesker, som mere eller mindre selvforskyldt er kommet i nød. Ved grundloven og ved den sidste ændring af valgloven fik vi gennemført den klare regel, at straffede personer ikke i kraft af straffen skulle miste deres valgret, og herefter har det forekommet mig fuldkommen urimeligt, at man har kunnet miste sin valgret ved at få en understøttelse. Hvis man altså fuldtud lovligt og reglementeret får undersøttelse, mister man sin valgret i dag, hvis man kan miste den; hvis man laver et bedrageri og derved får udbetalt nogle penge af en kommune eller måske tager af kassen fra samme kommune, bliver man straffet — og så bevarer man sin valgret. Det synes lidt akavet, at man kan stjæle flere hundrede tusind kroner fra en kommune og bevare sin valgret, men ikke kan få udbetalt, lovmæssigt, 100 kr. i understøttelse i en ganske bestemt situation uden at miste sin valgret. Derfor er jeg meget glad for, at der nu stilles forslag om ændring i socialloven, hvorved denne urimelighed vil blive ophævet.

Hvad angår tilbagebetalingspligten, er jeg også meget glad for, at der nu stilles forslag om en væsentlig indskrænkning af denne pligt. Den har ikke betydet noget videre økonomisk; vi regner vist så nogenlunde med, at mellem en tyvendedel og en femogtyvendedel af de udbetalte understøt-

[Edel Saunte.]

telser tilbagebetales — og det betyder jo ikke væsentligt. Jeg tror, at den skattepligt, der vil opstå i kraft af, at der ikke længere er tilbagebetalingspligt, vil give kommunerne flere penge, eller i hvert fald lige så mange penge, i kassen som tilbagebetalingspligten. For kommunen vil det administrativt betyde en meget stor lettelse at blive fritaget for disse stadige tilbagebetalings-sager, og for de personer, der har fået understøttelse, tror jeg, det vil være en stor fordel, at de ikke har denne tilbagebetalingspligt svævende over hovedet. Mange af disse mennesker har meget svært ved at komme i gang, og tilbagebetalingspligten og inkaseringen hos dem hindrer deres resocialisering — hvis man kan kalde det sådan — eller deres tilbagevenden til et normalt arbejdsliv. Jeg tror, man vil undgå nye udbetalinger ved at bortskære tilbagebetalingspligten.

Endelig retter lovforslaget en efter min mening grov urimelighed, nemlig den, at hvis der udbetales bidrag til børn eller understøttelse til forladt hustru over socialkontoret, er udbetalingen til børnene begrænset til normalbidraget i strid med, hvad der er tilfældet, når der er tale om at udbetale bidrag efter en undersøgelse, fastlagt af amt eller overpræsidium. Vi har længe ærgret os over denne regel, og det er godt, den bliver ændret.

Jeg er altså i det store og hele overordentlig glad for lovforslaget, som for mig at se er en konsekvens af grundloven og valgloven og af den ringe økonomiske betydning, tilbagebetalingspligten har. Jeg vil dog gerne gøre nogle få bemærkninger om enkeltforslag.

Som jeg læser ændringen til forsorgslovens § 7, må resultatet af den være, at vel får vi ret til at udbetale mere end normalbidraget, hvis barnet er født i ægteskab, men at denne ret ikke gælder, når barnet er født udenfor ægteskab. Vi har på alle andre områder ophævet forskellen mellem børn, født i ægteskab, og børn, født udenfor

ægteskab, og jeg synes, det er tvivlsomt, om det vil være rigtigt at bevare eller rettere sagt indføre en forskelsbehandling på dette område, hvad jeg synes man gør, når man fastholder stk. 2 i § 7 med henvisning til § 6, stk. 2.

Hvad angår ændringen til § 15, vil jeg pege på, at vi nu her endelig udskyder den sidste rest af forpligtelsen til samliv mellem ægtefæller — eller rettere sagt det økonomiske pres, der kan være på en ægtefælle i retning af at blive i et iøvrigt utåleligt ægteskab.

Dernæst vil jeg gerne spørge, hvorfor man, når man nu er i gang med at ændre § 232, ikke tager skridtet fuldt ud og får slettet den urimelige regel, vi har i øjeblikket om, at jordemoderen ikke har ret til betaling, hvis det drejer sig om en abort. Hun har ret til betaling, hvis det drejer sig om en fødsel. Men hvis aborten f. eks. sker i den 8. måned eller i begyndelsen af den 9. måned, kan man diskutere langt og bredt om, hvorvidt det er en abort eller en for tidlig fødsel med barnets død til følge — og det har man gjort i adskillige tilfælde, hvor jordemødrene har skullet have deres penge udbetalt. Burde man ikke nu se at få denne regel ændret, således at jordemødrene, når de fungerer ved en abort, også har ret til at få deres penge udbetalt?

I forbindelse med § 303 vil jeg gerne spørge, om stk. 2 skal forstås således, at beslutning om tilbagebetaling først sker på det tidspunkt, da pengene kommer til udbetaling. I den nuværende praksis er det jo sådan, at det sociale udvalg tager en transport fra vedkommende, der forventer et beløb udbetalt — et bidrag, en erstatning el. lign. — og den transport gør man så gældende, når beløbet forfalder, idet man anmelder transporten, såsnart den er udstedt. Det vil man ikke kunne fremtidig, hvis bestemmelsen skal forstås således, at det først er, når erstatningen kommer til udbetaling eller bliver tilkendt, at man kan tage beslutning om tilbagebetaling. Hvis fortolkningen er, som jeg her nævner, synes

[Edel Saunte.]

jeg, man bør lave denne regel om; transportsystemet er i virkeligheden ganske rimeligt.

I § 304 opretholder man sætningen fra den gamle § 305, hvorefter ægtefællen, hvis den omhandlede adfærd — d. v. s. drukken-skab, uordentlig levevis, åbenbar arbejds-uvilje, svig m. m. — bliver begået med vedkommende ægtefælles samtykke, får tilbagebetalingspligt.

Jeg har altid syntes, at den gamle § 305, stk. 2, var højst ejendommelig. Jeg kan forstå den, hvor der er tale om svig, hvor ægtefæller bliver enige om i fællesskab at bedrage kommunekassen og på den måde får ud-betalt nogle penge; men jeg har altid haft meget svært ved at se, hvordan man kunne sige, at den samlevende ægtefælle havde „vidende og villie“ til, at den anden var doven, drikfærdig el. lign. Jeg synes, det er en ejendommelig formulering af en lovbestemmelse.

Løvrigt vil jeg gerne sige, at jeg er meget glad for § 304, der klart og tydeligt skelner mellem den forsorgsmottagendes opførsel og ægtefællens opførsel. Tidligere har det været sådan, at dårlig opførsel umiddelbart smittede af på ægtefællen! Jeg tror, det er en god regel, man her har formuleret.

§ 306 indfører en ny regel, idet den beskytter de efterlevende. Vi har altid haft det sådan, at der var en vis beskyttelse for inddrivelse hos den, der har fået understøttelsen, men vi har ikke tidligere haft det sådan, at arvinger i dødsbo, hvor arvingerne var ægtefælle eller børn, havde nogen som helst beskyttelse. Jeg er meget glad for, at man nu har fundet en ny formulering for denne bestemmelse, og jeg synes, formuleringen er overordentlig heldigt valgt.

§ 309, stk. 3, fastslår, at man kan fastsætte, på hvilken måde der skal ske afdragsvis betaling. Jeg synes, det er værd at notere sig, at det er et brud med de almindelige retsplejeregler om dommerens kompetence. Jeg ved ikke, om der er så megen grund til at foretage dette brud. Hvis det sociale udvalg på forhånd har skønnet, at erstatningen bør betales afdragsvis, synes det mig lidt urimeligt, at dommeren skal blande sig i dette. Dommeren må kunne afgøre spørgsmålet, om der er erstatningspligt, og kunne afgøre med hvilket beløb,

men det må vel forudsættes, at udvalget fortsat vil tillade afdragsvis betaling, selvom der foreligger en dom, og så kommer det lidt underligt ind, synes jeg, at dommeren skal blande sig i, hvor stor afbetalingen skal være.

Med hensyn til § 327 kunne jeg godt lide at få at vide, om denne bestemmelse, som den nu bliver formuleret, og hvor der kun kommer til at stå: „Hvis modtagen kommunehjælp tilbagebetales, betragtes den som ikke ydet“, vil få indflydelse på andre lovgivningsområder. Jeg tænker specielt her på indfødsretslovgivningen, hvor man tager et vist hensyn til kommunehjælpsydelse. Vil vedtagelsen af denne bestemmelse betyde, at når hjælpen er betalt tilbage, får den overhovedet ingen indflydelse, ej heller på spørgsmålet om retten til at få indfødsret? Det cirkulære, vi har herom, lægger en vis vægt på tilbagebetalingen.

Må jeg til slut sige, at der er een ting, som jeg i virkeligheden synes er urimelig, og det er pligten til tilbagebetaling i tilfælde af, at hjælpen er ydet under strejke eller lockout. Efter min opfattelse kan dette, at man er blevet indblandet i en strejke eller en lockout, være i høj grad undskydeligt som grundlag for nød, og det forekommer mig helt urimeligt, at man vil fastholde den gamle regel fra den første socialreform om, at der stadig skal være tilbagebetalingspligt i denne situation.

Men alle disse enkeltheder må vi selvfølgelig se på i udvalget. Mange, mange flere kunne fremdrages; jeg har blot nævnt nogle stykker her, fordi de forekom mig at være af større betydning. Jeg vil da slutte, som jeg begyndte, med at sige, at jeg er meget glad for lovforslaget, og at jeg håber, det gennem en udvalgsbehandling snart må nå sin gennemførelse.

N. Chr. Christensen: Det lovforslag, som her er til behandling, vedrører ændringer i den del af forsorgsloven, som angår kommunehjælpens retsvirkninger med hensyn til valgretsfortabelse og valgbarhed; det er et led, tør jeg næsten sige, i regeringens bestræbelser for at borteliminere de i grundlovene af 1849 og 1915 indføjede bestemmelser om borgernes pligter overfor samfundet.

Grundloven af 1849 udelukkede fra valg-

[N. Chr. Christensen.]

ret og valgbarhed enhver, som oppebar eller havde modtaget understøttelse af fattigvæsenet, medmindre hjælpen var eftergivet eller tilbagebetalt. Det samme gjorde grundloven af 1915, og der blev i denne grundlovsbestemmelse lagt en stor myndighed ud til det kommunale selvstyre. Når disse bestemmelser om fattighjælps virkninger er undergivet en anden bedømmelse efter et tidsrum af over 100 år, er det naturligvis ikke mindst, fordi man nu skelner mellem værdigt trængende og ikke-værdigt på en anden måde end før. Der blev ved grundlovsrevisionen af 1953 indføjet en bestemmelse, hvorefter det kommer ind under den almindelige lovgivning at fastsætte, hvorledes dette forhold skal bedømmes for fremtiden.

Den højtærede socialminister har i sin fremsættelsestale redegjort for, hvorledes der bl. a. ved socialreformen skete en udvidelse af det område, indenfor hvilket hjælp kan ydes uden tab af valgret og valgbarhed til offentlige forsamlinger.

Denne socialreform skyldes, som enhver ved, i første række den tidligere socialminister Steincke, der her fik gennemført i forsorgslovens formålsparagraf, at modtagelsen af offentlig hjælp kun kan medføre indskrænkning i modtagerens borgerlige retstilling i det omfang, det udtrykkeligt er bestemt i loven. Tidligere forstodes udtrykket retsvirkninger i bred almindelighed, medmindre der var gjort udtrykkelig undtagelse i særlige tilfælde. Socialreformen lagde en betydelig myndighed over til det kommunale selvstyre og overlod dermed til lokal bedømmelse de forskellige ofte lokalbetonede forhold. Mon man dog ikke indenfor kommunens ledere stadig har gode forudsætninger for at bedømme de forhold, der er tale om efter denne lov? Når den socialdemokratiske regering ikke har den samme tro på sogneråds- og byrådsmedlemmers retfærdige og retsindige dømmeevne, hænger det sammen med det socialdemokratiske partis statstro og lyst til at indsnævre det kommunale selvstyre på dette område, således som tilfældet også er på andre områder. Jeg nægter ikke, at der er felter, der måske bør ændres, f. eks. når der er tale om sygekassehjælp, der modtages som kommunehjælp; herunder kommer vel også ældre medborgere, der har opholdt sig i

udlandet og har vanskeligheder ved at blive medlemmer af en sygekasse, når de vender hjem. Jeg nægter heller ikke, at der er bestemmelser, der ved dødsboer stiller enker ringe i forhold til børnene.

I lovens § 306 er der en bestemmelse om alkoholister, der efter afvænnning vender tilbage til samfundet, men som har svært ved at klare sig på grund af den gæld, de har pådraget sig ved kuren. Det står udtrykt videre i §§ 315—17. Der gør sig utvivlsomt en ny bedømmelse gældende her, idet disse tilfælde kommer ind under begrebet sygdom. Derfor er vi villige til at se på disse ting. Vi skal ikke tage afgjort stilling hertil ved denne førstebehandling, men det vil være rimeligt i et udvalg at se på de ting, jeg her har nævnt.

Venstre har altid været interesseret i en sociallovgivning, der omfatter vore gamle, invaliderne, de syge, enkerne og børn, der har mistet deres forældre eller lever under ulykkelige forhold. Her har vort parti ydet et positivt bidrag til en sociallovgivning, der vist må karakteriseres som værende af meget høj standard. Men vi er ikke tilhængere af en sociallovgivning, som udhuler ansvarsfølelsen, som borteliminerer de pligter, enhver borger må have overfor det samfund, vi lever i. Når den højtærede socialminister nu vil afskaffe enhver form for retsvirkning efter modtagelsen af fattighjælp blot ved at erstatte dette begreb med begrebet kommunehjælp uden retsvirkning, når den højtærede socialminister mener, at alle skal have valgret og valgbarhed, uanset at de på de groveste i visse tilfælde tilside-sætter deres pligt overfor samfundet, forekommer det os, at den højtærede socialminister her er inde på en farlig vej, der kan svække folkestyret.

Det er det samme, den socialdemokratiske regering er inde på ved forsøgene på at fritage flere og flere for at betale skat til den fælles statshusholdning. For få år siden var der 76 af 100 vælgere, der betalte skat til staten. Efter regeringens seneste forslag vil dette tal blive nedsat til 52 af hver 100. Flere og flere kommer til at bestemme, hvor meget færre og færre skal betale i skat. Det er den samme linie, der præger dette forslag, og det finder vi er en meget uheldig udvikling.

Den højtærede socialminister begrundes

[N. Chr. Christensen.]

forslaget med en bestemmelse i den nye grundlov og med de ændrede straffelovsregler fra 1951, der giver valgret og valgbarhed efter udstået straf, og han begrundet det tillige med eftergivelseslovene ved særlige lejligheder. Det skulle vise, at man erkender, at de hidtil gældende regler om retsvirkninger af oppebåret hjælp ikke længere skulle være i overensstemmelse med synspunkter, der er gældende i et mere moderne demokratisk samfund. Jeg finder denne begrundelse både svag og søgt. Det er rigtigt, at den nye grundlov åbner mulighed for fremsættelse af det forslag, der nu ligger på folketingets bord, men dermed være ikke sagt, at vi kan anerkende den tankegang, at borgerne, uanset om de vil vedstå deres pligter overfor samfundet eller ej, skal have den samme ret til at bestemme eller øve indflydelse på, hvorledes samfundet skal styres. Adskillige af de kategorier, den højtærede socialminister vil give denne lige ret, er efter vor opfattelse ikke værdige hertil. Lad mig nævne bl. a. § 305 i den bestående lov, der siger:

„Forsåvidt en person ved svingagtig optræden tilsniger sig kommunehjælp, borttødsler den ham tilståede kommunehjælp eller iøvrigt groveligt misbruger sådan hjælp, vil denne være at betragte som fattighjælp.“

En sådan mand bør naturligvis ikke have valgret. Eller jeg kan nævne § 307, der omfatter folk, som er under direkte offentlig forsorg, eller personer, der er indblandet i en kollektiv arbejdsstrid. Efter forslaget vil der jo nu kunne føres arbejdskampe på det offentlige bekostning. Kommunehjælp i en sådan periode har, det er rigtigt, i dag fattighjælps virkning. Noget anderledes stiller vi os overfor dem, der er kommet ud i langvarig arbejdsløshed i et fag, hvor der er stor ledighedsprocent. Her kan vi tale om tingene.

Hvis jeg går videre i loven, er der også en paragraf, der omhandler den direkte forsørgelse på en offentlig arbejdsanstalt, eller § 310, der omfatter personer, som uafbrudt i længere tid udelukkende eller næsten udelukkende har opretholdt livet ved kommunehjælp, og om hvilke det må antages, at deres krav om hjælp skyldes åbenlys arbejdslede eller lyst til at ligge det

offentlige til byrde. Disse udtryk er ikke mine, de står i loven, men jeg spørger: Skal en sådan person have de samme rettigheder som en flittig og stræbsom arbejder?

Går vi videre, kommer vi til § 318, der omfatter omstrejferne, erhvervs- og subsistensløse; et studium af de syv paragraffer, der hører under dette kapitel, der især tager sigte på vagabonder, er ikke lysteligt. Det, disse mennesker koster det offentlige, må fremtidig ikke betragtes som fattighjælp. Jeg vil tro, de fleste af dem er revnende ligeglade, og skulle der endelig være nogle iblandt dem, der efter en omstrejferperiode vender tilbage til samfundet, åbner også den nuværende lov adgang for dem hertil, uden at de skal trækkes med fortidens synder.

§ 323 oplyser, at fattighjælpen kan eftergives, når der er forløbet et år efter udskrivning af arbejdskoloni, arbejdsanstalt eller tvangsarbejdsanstalt. Sådan kan man blive ved, og man ser, hvilke slutninger der kan drages, når man læser den nugældende lov og derefter ser på den hemningsløse frigivelse for enhver retsvirkning, som det nye lovforslag indeholder. Det skal dog understreges, at den nugældende lov ikke virker med den påståede strengthed overfor dem, der ønsker at vende tilbage til samfundets normale funktioner som borgere. Det ser man klart i § 301, stk. 2, hvor det hedder:

„I det omfang, hvori en person efter et af det sociale udvalg i hans opholdskommune udøvet skøn har evne til at tilbagebetale ydet kommunehjælp uden selv at komme til at mangle det fornødne til eget underhold eller til opfyldelse af den ham i henhold til lov påhvilende forsørgerpligt, kan han af udvalget sættes i bidrag til tilbagebetaling af hjælpen.“

De bidrag, en sådan person sættes til, er i alle tilfælde kun en ringe part af det skyldige beløb, det viser praksis indenfor kommunerne. Jeg kunne i denne forbindelse have lyst til at spørge, om der vises lignende hensyn, hvis et medlem af en fagforening er kommet i kontingentrestance. Det er vist ikke tilfældet. Hvorfor skal så pligterne overfor samfundet forfuskes?

Jeg understreger, at loven udtrykkelig ved afgørelsen af tilbagebetaling fastslår nødvendigheden af, at vedkommende er i stand til at opfylde sin forsørgerpligt, og at

[N. Chr. Christensen.]

han ikke må mangle noget til eget underhold. Der kan her henvises til lovforslagets bemærkninger, hvoraf det fremgår, at der i 1951—52 er udbetalt over 47 mill. kr. i kommunehjælp uden tab af valgret, medens det udbetalte beløb, som medfører valgretsfortabelse, kun er på knap 4 mill. kr. Der argumenteres nu ud fra den opfattelse, at det kun er et ringe beløb, der er tale om, og at det kun drejer sig om 10 200 personer, medens der er 72 000 personer, der får kommunehjælp og alligevel bevarer valgretten; så kan man lige så godt lade de sidste springe, siger den højtærede socialminister. Det forekommer mig at være en meget svag argumentation. Den højtærede socialminister synes ganske at glemme, at der for det første i den nugældende lov i høj grad er taget hensyn til uforskyldt nød, og for det andet, at den sidste del, bortset fra de undtagelser, vi kan forhandle om, netop i stor udstrækning er arbejdssky og asociale personer, som selv har sat sig udenfor samfundet og derfor ikke har krav på at være medbestemmende, medmindre de i gerning viser, at de vil indtræde i det påny som gode samfundsborgere. I så fald hjemler den nugældende lov mulighed for enten eftergivelse eller lempelig tilbagebetaling af en del af det beløb, de har oppebåret som fattighjælp. Det er ikke sådan, at en ny start ikke er mulig.

Vender vi os til ministerens henvisning til de straffede personers optagelse i samfundet, synes jeg ikke det forhold kan bruges som sammenligningsgrundlag. Disse mennesker har efter udstået straf gjort det mellemværende, de havde med samfundet, op, og ifølge vor humane straffelovgivning skal de kunne vende tilbage til samfundet og leve et normalt liv.

Jeg slutter derfor med at sige, at vi ønsker lovforslaget grundigt behandlet i et udvalg og er villige til at ajourføre visse bestemmelser i en anden udformning. Som jeg allerede har antydnet: hovedprincippet, at vejen til medbestemmelsesret i samfundets anliggender skal stå åben uden hensyn til, om vedkommende nægter at opfylde selv de mest elementære forpligtelser, kan vi ikke godtage. Det er en form for humanisme, der kun kan underminere demokrati og folkestyre, og derfor har det intet med

virkelig social og human tankegang at gøre. Hvis båndene i den grad skal løses, som den højtærede socialminister her foreslår, kan man i fremtiden skyde en hvid pind efter enhver form for tilbagebetaling af kommunehjælpsydelser, hvortil der er knyttet bestemmelse om, at der skal kunne kræves tilbagebetaling i visse tilfælde. Man opnår kun at udtvære forskellen mellem særhjælp, som loven giver mulighed for i særlige trangstilfælde, og kommunehjælp, og dermed ruller snebolden videre. Det er efter vor opfattelse ingen god gerning, den nuværende socialminister øver overfor den sociale linie. Det er åbenbart blomster, der er plukket i det ærede medlem hr. Aksel Larsens have, og disse blomster burde den højtærede socialminister lade kommunisterne være ene om at dyrke.

Erna Sørensen: Jeg vil gerne have lov til på mit partis vegne at fremsætte nogle specielle betragtninger i anledning af det lovforslag, vi her behandler.

Jeg deler ikke den højtærede socialministers glæde over, at han kan fremsætte dette lovforslag. Jeg ser udmærket godt, at der er ting i vor sociallovgivning, som vi skal rette på, og jeg ser også godt, at når vi vedtager en lov om retsvirkningers bortfald efter udstået straf, så vil det være ganske naturligt, at vi også ser på de bestemmelser, der findes i socialreformen med hensyn til valgets fortabelse og med hensyn til tilbagebetaling af modtaget hjælp. Men jeg mener, at det er et sundt princip, at den enkelte borger stræber efter at klare sig selv, og at man kun kommer til hjælp i de tilfælde, hvor dette er udelukket, enten det nu skyldes sygdom eller arbejdsløshed eller andre omstændigheder, som vedkommende ikke selv er herre over. Jeg vil gerne strække mig endog meget vidt på dette område, fordi jeg ser sådan på det, at det danske folk skal være eet stort demokratisk samfund, hvor der er gode forhold at leve under, og hvor man kan være tilfreds med sin daglige gerning og sit virke, men jeg tror ikke, man opnår en sådan tilfredshed her i livet ved en lovgivning, der, om jeg så må sige, flyder ud og ikke giver vedkommende, som skal blive til noget, den fornødne ryggrad. Det er det, som man må bygge på i et demokratisk samfund, at man står last og brast om

[Erna Sørensen.]

alle sager, sådan at man kan leve frit og godt. Vi har gennem de mange år, socialreformen nu har virket, indstillet os på at yde al den hjælp, som er mulig, og udfra konservative ideer har vi holdt på den gamle linie, at hjælp til selvhjælp er det bedste.

Vi kan ikke se bort fra, at der er en kategori af mennesker, som uforskyldt kommer i den situation, at de må trække på kommunehjælp og måske også på en sådan hjælp, som har fattighjælps virkning. Jeg tænker ikke mindst på den store gruppe af kvinder, som er kommet i den alder, hvor det er vanskeligt for dem, hvis de er kommet ud af et erhverv, hvor de har været gennem mange år, at skaffe sig et nyt og yde den fulde arbejdsindsats, og som derfor har svært ved at klare sig, idet deres sygehjælp kun strækker til i en vis periode. Det har altid stået for mig som noget af det tristeste, at disse kvinder i alderen mellem 50 og 60 år, inden de kan få aldersrente, må gå og søge offentlig hjælp for at kunne eksistere, og derfor mener jeg også, at her er ting, som vi må ændre i vor nuværende sociallovgivning.

Jeg er fuldstændig enig med venstres ærede ordfører i, at vi må kræve en meget grundig gennemarbejdning af dette lovforslag. Når man her kategorisk foreslår at afskaffe fattighjælps virkninger, så er jeg enig i, at man afskaffer ordet „fattighjælp“, idet det har en klang i det danske folk, som slet ikke er tidssvarende, og for så vidt vil jeg i alt fald følge den højtærede socialminister, sådan at vi kun får begreberne kommunehjælp med og kommunehjælp uden tilbagebetalingspligt at operere med. Jeg ser godt, at man måske vil kunne undgå en stor og kostbar administration ved at stryge pligten til tilbagebetaling, men jeg synes i modsætning til, hvad der er sagt af andre, at det har en vis betydning, at man føler, at man skal tilbagebetale, hvad man har lånt. Gennem den statistik, som er kommet frem her, har det da også vist sig, at det drejer sig om millionbeløb — jeg tror, det er godt 2 mill. kr., der har kunnet indkasseres af det udbetalte beløb i et år, et beløb, som man dog ikke helt kan se bort fra. Hvad angår andre bestemmelser om, hvornår eller hvor der ikke skal være tilbagebetalingspligt, ja, så må vi jo i et ud-

valg gennemgå lovforslaget og sammenholde det med den gældende sociallov. Jeg er fuldstændig enig med det ærede medlem fru Edel Saunte, når hun siger, at det har været besværligt at komme gennem forslaget i den form, hvori det er fremsat. Derfor kræver det et stort udvalgsarbejde.

Det eneste punkt i dette lovforslag, som man kan sige er en skærpelse, er bestemmelsen vedrørende § 7, hvorved der kan pålægges et underholdsbidrag, der ikke alene retter sig efter normalbidraget, men efter vedkommendes evner og mulighed for at betale. Jeg tror, at man her er inde på noget rigtigt. Når man sætter et barn i verden, så skal det ikke være sådan, at man kan slippe for ansvaret for dette barn bare ved at betale det såkaldte normalbidrag, som måske er ganske minimalt for den person, som skal betale det. Denne skærpelse eller rettere sagt denne ændring med modsat fortegn hilser jeg med glæde.

Jeg mener, at vi iøvrigt må tage forbehold med hensyn til hel eller delvis tiltrædelse af lovforslaget. Vi må vende tilbage til disse bestemmelser, når udvalgsarbejdet begynder. Mit parti er altså ikke kategorisk afvisende, men vi mener, at der er urimeligheder i forslaget, vi mener, at der er områder, hvor man er gået for vidt; vi mener ikke, at det er et forslag, som vedtaget vil være til gavn for den enkeltes bestræbelser for at klare sig. Man må kalde på ansvarsfølelsen hos den enkelte. Om mange af dem, der nu har deres daglige gang på socialkontoret, gælder det, at hvis de kan kræve hjælp på alle mulige måder uden retsvirkninger, vil de gøre det; hvis vi nu slipper dette løs, således som lovforslaget tillader, vil ansvarsfølelsen, trangten til at klare sig selv, blive endnu mindre hos de personer, der i forvejen spekulerer på støtte fra det offentlige.

Svend Jørgensen: Baggrunden for dette lovforslag er folketingsvalglovens stilling til spørgsmålet om, hvorvidt idømt straf ligesom tidligere skal udelukke fra valgret. Folketingsvalgloven besvarer dette spørgsmål med et klart nej. Heraf drager regeringen den slutning, at når den nye grundlov ikke længere er nogen nødvendighed for at opretholde reglen, hvorefter modtagelsen af hjælp i visse tilfælde skal medføre tab af

[Svend Jørgensen.]

valgret, og når man i folketingsvalgloven har taget det standpunkt, at selv den strengeste straf ikke længere skal medføre tab af valgret, må man også finde det urimeligt at opretholde forsorgslovens bestemmelser om tab af valgret, når der er ydet visse former for hjælp. Bliver dette forslag lov, er der kun to former for offentlig hjælp, nemlig særhjælp og kommunehjælp, idet kommunehjælp med fortabelse af valgret og fattighjælp helt bortfalder.

Den højtærede socialminister har vist ganske ret i, at medens enhver antagelig vil være enig i, at det er urigtigt at berøve mennesker, der uforskyldt er kommet i nød, deres valgret, er det nok muligt, at nogen vil hævde, at når vedkommende selv er skyld i trangen, må det være rimeligt, at han mister sin valgret. Der er blot det at sige hertil, at sådan former det sig ikke ude i kommunerne. Der ser man almindeligvis igennem fingre med sådanne forseelser, og det vil blive endnu mere tydeligt, når man nu ifølge den nye grundlov og folketingsvalgloven har ladet straffede personer beholde valgretten og vel at mærke har gjort det enstemmigt; man vil herefter have vanskeligt ved at forstå, at folk, der har modtaget hjælp, selvom det er på grund af selvforskyldt trang, ikke skal bevare valgretten.

Vi kan give tilslutning til, at man nu lader kommunehjælp med tab af valgret og fattighjælp bortfalde, og det var den side af forslaget. Den anden går ud på at lempe de nugældende tilbagebetalingsregler. Som det er nu, kan enhver form for kommunehjælp og fattighjælp fordres tilbagebetalt, når det sociale udvalg skønner, at dette kan ske, uden at den pågældende kommer til at mangle det fornødne til sit eget og til sin families underhold. Der er i tidens løb taget meget lempeligt på disse regler, så at de tilbagebetalte beløb vist ikke udgør mere end 4 pct. af de udbetalte beløb i kommunehjælp og fattighjælp. Endvidere er der jo i årene 1945, 1947, 1949 og 1953 ved særlige love sket omfattende eftergivelser af tidligere oppebåret hjælp, hvorved modtagerne af denne er sat i stand til f. eks. at søge aldersrente eller invaliderente, hvad de ellers var afskåret fra. Den højtærede socialminister foreslår nu, at til-

bagebetaling fremtidig kun skal finde sted i sådanne tilfælde, hvor vedkommende selv er skyld i sin trang, eller hvor det skønnes, at vedkommende vil opnå en urimelig fordel, hvis han fik hjælpen eftergivet. Deri er vi enige. I sådanne tilfælde er tilbagebetaling kun naturlig. Det gælder også alimenter, hvis bidrag udredes forskudsvis af det offentlige. Også hos personer, der er sat i bidrag til hustru og børn, er det betænkeligt ikke at inddrive disse beløb. Men iøvrigt er vi villige til i et udvalg at se nærmere på, om man ikke kan lempe lidt ved disse regler.

Jeg skal med disse ord anbefale lovforslagets første del og erklære mig villig til at se nærmere på det øvrige i et udvalg.

Aksel Larsen: Jeg takker den højtærede socialminister for fremsættelsen af dette forslag, selvom jeg nok mener, at forslaget på visse områder kan og bør gøres noget bedre, end det er fra ministerens hånd. Det, der i særlig grad glæder os, er dette, at man foreslår, at der ikke mere skal eksistere noget, der hedder fortabelse af valgret på grund af modtagelse af offentlig hjælp med retsvirkninger. Jeg er godt klar over, at der stadigvæk findes nogen, som lever i en fortids tankeverden og mener, at valgret bør stå i forbindelse med pengepungen og være afhængig af pengepungens størrelse, men i princippet er vi dog efterhånden kommet væk fra dette herhjemme, og det vil være rimeligt, om vi tager det sidste skridt — eller det næstsidste skridt — således at man uanset modtagelsen af offentlig hjælp har valgret. Det sidste skridt, som jo desværre ikke er taget endnu, er, at man får valgret til kommunalvalgene uden hensyn til, om man skylder for skat. Det ærede medlem hr. N. Chr. Christensen var efter min stiltfærdige opfattelse lovlig højt oppe, da han talte om, at her ville man borteliminere borgernes pligter overfor samfundet. Det gør man jo aldeles ikke. Det ærede medlem fremdrog en række eksempler på personer, der efter hans mening var uværdige til at være medbestemmende om, hvad der skulle ske i samfundet, uværdige til at have valgret. Han nævnte konkrete tilfælde, hvor folk ved svigagtige oplysninger eller på lignende måde har skaffet sig offentlig hjælp, og omtalte folk, der

[Aksel Larsen.]

har fået offentlig hjælp under en strejke, og folk, der lider af arbejdslede.

Jeg vil tillade mig at vende spørgsmålet lidt om og spørge, om det ærede medlem hr. N. Chr. Christensen vil være konsekvent og foreslå en lovparagraf om, at de, der bevidst har snydt i skat, skal miste valgretten. Vi bliver jo mellem år og dag præsenteret for mange skattesnydere, hvoraf somme har snydt samfundet for millioner i skat; men de beholder deres valgret. Mener det ærede medlem hr. N. Chr. Christensen, at den, der har snydt for millioner i skat, skal beholde sin valgret, men den, der — måske under urigtigt foregivende — har fået måske 100 kr. i offentlig hjælp, skal miste sin valgret? Hvis det ærede medlem vil fremkomme med forslag om, at skattesnydere skal miste valgretten, vil jeg indrømme, at det kan være nødvendigt at diskutere berettigelsen eller ikke berettigelsen af den reform, der her foreslås; men hvis det ærede medlem hr. N. Chr. Christensen ikke vil foreslå dette, ja, så synes jeg, han skulle revidere sine standpunkter.

Venstres ærede ordfører talte dernæst om, at personer, der lider af arbejdslede og derfor får offentlig hjælp, ikke bør have valgret. Såvidt jeg ser af den statistik, der foreligger her, er det jo ikke så forfærdelig mange tusind, der hidtil har mistet valgretten som følge af disse bestemmelser om kommunehjælp med retsvirkninger; det er nogle tusind. Jeg tror nok, der er adskilligt flere tusind, der, fordi de er født i en familie med store pengesække, aldrig har udført en times samfundsgavnligt arbejde. Disse personer lider sikkert — det være ikke sagt som en bebrejdelse — af arbejdslede. Hvorfor skal de så have valgret? Jeg synes, man anstændigvis burde lade hele den argumentation, vi her har hørt imod den del af regeringens lovforslag, ligge, og at man burde gå med til uden videre debat at gennemføre den her foreslåede reform. Jeg noterer iøvrigt også med glæde, at det radikale venstre i hvert fald har givet ubetinget tilslutning til denne del af lovforslaget, så jeg regner med, at reformen er sikret.

Hvad den øvrige del af lovforslaget angår, vil jeg beskæftige mig med bestemmelserne vedrørende tilbagebetalingspligten for modtaget offentlig hjælp. Jeg vil dog, forinden

jeg går over hertil, give min tilslutning til det ærede medlem fru Edel Sauntes indledende bemærkninger om det temmelig uoverskuelige i et sådant lovforslag. Det ville være ønskeligt, at der fra regeringens side, når den fremsatte et lovforslag af denne art, blev gjort mere for at gøre lovforslaget og dets betydning lettere tilgængelig for folketinget, og jeg vil herunder også sige, at det ville i almindelighed være ønskeligt, om vi havde den praksis, at hver gang en lov ændres, skal den optrykkes i sin ændrede skikkelse, så man var fri for at sammenholde en hel masse forskellige dokumenter for at finde ud af, hvordan reglerne er. Men jeg erkender, at det har været ret let at finde ud af, hvad regeringen vil på tilbagebetalingsområdet fremover, eftersom det jo står i den foreslåede nye § 301.

Stort set tror jeg, at man kan og bør ophæve tilbagebetalingspligten, når det drejer sig om modtaget offentlig hjælp. Jeg anså det for et tilbageskridt, da vi i sin tid ved socialreformens indførelse fik denne tilbagebetalingspligt, og jeg tror, vi skal se at komme væk fra den, ikke fuldstændigt, ikke generelt, ikke i alle tilfælde, for naturligvis kan der findes tilfælde, hvor det er nødvendigt for samfundet at yde offentlig hjælp, men hvor hjælpen bør have karakter af et lån.

For at nævne eksempler vil jeg sige, at hvis det drejer sig om en person, der er kommet til skade ved en ulykke, og som kan forvente at få erstatning på grund af ulykestilfældet — det kan jo trække ud i måneder, måske i år, og vedkommende må leve i den tid — er det naturligvis rimeligt, at hjælpen betragtes som forskud på en erstatning, der til sin tid vil blive udbetalt, altså betragtes som et lån; og der kan findes andre af den slags eksempler. Men jeg skulle ærlig talt tro, at bortset fra sådanne tilfælde burde man simpelthen ophæve tilbagebetalingspligten, og det kan man efter min mening så meget lettere gøre, som den statistik, der ledsager lovforslaget, jo viser, at det er rent minimale beløb, det offentlige får tilbagebetalt.

Ja, så kan det naturligvis tænkes, at den højtærede socialminister vil hævde, at i hvert fald alimentanter skal have tilbagebetalingspligt for de beløb, som er udbetalt forskudsvis af det offentlige. Jeg er ikke enig

[Aksel Larsen.]

i dette synspunkt. Også alimentanter kan være i uforskyldt nød. Der kan naturligvis være tilfælde, hvor nøden ikke er uforskyldt; men man må dog overveje, om man ikke bør ændre loven sådan, at der ikke eksisterer en absolut generel pligt til tilbagebetaling af forskudsvis udbetalte alimentationsbidrag.

I den foreslåede § 301, nr. 1, tales om, at en person ved svigagtig optræden tilsniger sig kommunehjælp, borttødsler den ham tilståede kommunehjælp eller iøvrigt groveligt misbruger sådan hjælp. Jeg står ikke her for at forsvare sådanne personer, men jeg står her for at gøre opmærksom på, at det meget vel kan tænkes, at en person ved svigagtig optræden kun har tilsneget sig en del af den kommunehjælp, der er ydet vedkommende. Som reglen er affattet her, vil den betyde, at hvis vedkommende ved en sådan tilsnigelse har fået måske nogle få kroner for meget i kommunehjælp, medens hele den øvrige del af den kommunehjælp, vedkommende har modtaget, er ydet på regulært grundlag, skal der være tilbagebetalingspligt for det hele; det synes mig urimeligt.

I den foreslåede § 301, nr. 2, står der bl. a.:

„Der kan således ikke ydes kommunehjælp uden tilbagebetalingspligt i arbejdsløshedsperioder, der indtræder, efter at vedkommende i nogen tid har haft arbejde til en løn, der ligger væsentligt over hans egen eller fagets gennemsnitlige arbejdsindtægt...“

Det kan være en farlig bestemmelse og afhænger naturligvis af, hvorledes man skønner, men det kan meget vel tænkes, at en mand eller kvinde har haft et vellønnet arbejde i flere måneder, altså i nogen tid, men har måttet bruge indtægten til at afbetale på gæld, eventuelt erhvervet under tidligere arbejdsløshedsperioder. I så tilfælde vil det være aldeles urimeligt at forlange tilbagebetalingspligten håndhævet, og jeg henstiller, at dette spørgsmål bliver taget op til overvejelse i det udvalg, der måtte blive medsat.

Så er der § 301, nr. 4, der drejer sig om folk på arbejdsanstalt eller lignende steder. Der er jo spørgsmålet om egen skyld yderst problematisk, og desuden er den praktiske betydning af tilbagebetalingspligten lig nul. Jeg tror derfor godt, man kan se lidt mere large på dette forhold og undgå at bidrage til yderligere at undergrave de pågældendes muligheder for selvhævdelse.

Bestemmelsen i § 301, nr. 5, bør efter vor mening helt udgå. Jeg kan ikke se nogen grund til, at man skal have en bestemmelse, som så ensidigt vender sig imod de arbejdere, der forsøger at udnytte deres solidaritet til at forbedre deres kår, og jeg gør yderligere opmærksom på, at man i mange tilfælde kan komme til at rette bager for smed. Hvis der udbryder en arbejdskonflikt som følge af en afstemning blandt arbejderne på en arbejdsplads eller i en arbejderorganisation, så er der jo nogen, der stemmer for konflikt, og nogen, der stemmer imod. Nu stiller jeg det juridiske spørgsmål, om de, der har stemt imod konflikt, egentlig bør rammes af tilbagebetalingspligten, for de kan dog ikke siges selvforskyldt at være kommet i den situation at måtte søge om offentlig hjælp. Jeg henstiller i hvert fald til udvalgets medlemmer i almindelighed og til dets jurister i særdeleshed at overveje dette. Men jeg anbefaler iøvrigt som sagt, at man stryger hele dette nr. 5.

Så er der § 301, nr. 6. Det forekommer os, at reglen vil ramme urimelig hårdt. Hvis man i en periode har sløset med sine ting og f. eks. undladt at passe sygekassen, er man jo udelukket fra at komme ind i kassen igen på grund af de bestemmelser, loven derom indeholder. Men det er dog en temmelig alvorlig straf, og jeg ved ikke, om man ikke burde søge en reform gennemført på dette punkt.

Hvad den foreslåede § 305 angår, siges det, at man bør have fastslået, at tilbagebetaling i intet tilfælde kan indtræde, medmindre den pågældende ved hjælpens ydelse bliver gjort opmærksom på, at det er et lån, for hvilket der gælder tilbagebetalingspligt.

[Aksel Larsen.]

Det spiller også en rolle, for hvis man opretholder tilbagebetalingspligten i en hel række tilfælde, vil de pågældende formentlig blive skattepligtige af det beløb, de har fået i offentlig hjælp. De bør derfor naturligvis være klar over, når de får denne offentlige hjælp, at det kun er et lån. Men så bør man også tage hensyn til det, når den offentlige hjælp ydes, for hvis den ydes, ikke, som det hidtil har været tilfældet, som lån, der principielt skal tilbagebetales og som følge deraf ikke er skattepligtig, men hvis den ydes på vilkår, så den ikke skal tilbagebetales, altså er skattepligtig, må man tage hensyn til dette, når man fastsætter hjælpens størrelse, idet der må tages hensyn til, at der skal svares skat af beløbet.

Hvad den foreslåede § 307 angår, forekommer det mig, at den er både yderst urimelig og direkte i strid med § 309. I § 309, stk. 1, står, at

„det offentliges erstatningskrav står tilbage for enhver den understøttede påhvilende gæld, forsåvidt denne hidrører fra forpligtelser, der er pådraget før understøttelsens ydelse.“

Som § 307 er udformet, bryder den imidlertid § 309, idet man fra kommunernes side forlods kan komme og kræve tilbagebetaling; man kan ved resolution, altså rent administrativt, pålægge et løbende bidrag til tilbagebetaling af gæld, og man kan oven i købet — og det er noget af det mest hårrejsende — gå så vidt, at man kan inddrive det ved udpantning eller kræve det tilbageholdt i den bidragskyldiges arbejds- eller tjenesteløn efter reglerne for inddrivelse af personlige skatter. Jeg synes, at dette sidste må man under alle omstændigheder slette.

Det er galt nok med, hvad der allerede kan tilbageholdes i arbejdslønnen til personlige skatter o. lign., og jeg synes ikke, man skal komme med noget nyt, som yderligere kan trækkes fra arbejdslønnen. Men jeg mener i det hele taget, at hvis man overhovedet på noget felt bibeholder tilbagebetalingspligten, må man lade reglen i § 309 være hovedreglen, og så må man omforme § 307 således, at den ikke strider imod denne hovedregel. Iøvrigt forekommer det os unødvendigt at forlænge fristen fra

3 til 5 år; det må være nok med en frist på 3 år.

Jeg skal lade det være tilstrækkeligt med disse bemærkninger. Som man vil have forstået, er vi altså mere end glade for første del af dette lovforslag og vil gøre alt, for at det kan blive ophøjet til lov; vi kan se, der ligger reformer i den sidste del af lovforslaget, men vi kunne ønske, at disse reformer blev noget mere gennemgribende, og at man i de aller-, allerfleste tilfælde fuldstændig ophævede tilbagebetalingspligten og tog de fornødne konsekvenser af dette ved lovens udformning.

Hans Hansen (Rørby): Vi fra vor side har altid haft den opfattelse, at modtaget hjælp i trangtilfælde ikke burde have nogen virkning med hensyn til valgret. Derfor kan vi stort set støtte den opfattelse, som den højtærede socialminister har givet udtryk for i dette lovforslag. Forskyldt eller uforskyldt trang og fattigdom er jo et meget vidt begreb. Jeg tror, at i almindelighed er alle indstillet på at ville klare sig selv og ikke ligge det offentlige til byrde, og årsagerne til den afsporing, som desværre altfor tit sker, er så mangfoldige, at jeg ikke tror, man kan bedømme menneskers stilling ud fra den øjeblikkelige situation, de er kommet i.

Jeg vil gerne sætte en streg under det, som det ærede medlem fru Edel Saunte, der talte for socialdemokratiet, sagde om bestemmelserne i valgloven og den nye grundlov om straffede personers adgang til at få valgret. Jeg er ganske enig med det ærede medlem og beder hende gå stærkt ind for sin tankegang i udvalget. Her er åbenbart et skel, som jeg synes bør slettes.

Der er en ting, som er mere alvorlig og mere umulig at angribe. Det er de love, der giver falske varepriser, og som giver mange medborgere her i landet adgang til at oppebære understøttelse fra det offentlige. Jeg synes egentlig, at de folk, hvad enten det er skotøj eller manufaktur, der fremstiller, skulle have deres penge udbetalt ved de sociale kasser ligesom de arbejdsløse, og den ydelse, de får, burde have samme virkning som den, de arbejdsløse får. Men der er vel langt igen, de har i hvert fald lovene i ryggen. Men man kan ikke uden

[Hans Hansen (Rørby).]

videre bedømme folks stilling, når man ikke kender grunden til, at de er blevet afsporet. Det er lovene, der giver dem mulighed for at trække penge ud af samfundet, og hvis de gør det i tilstrækkelig stort omfang, får de et ridderkors. Det synes jeg virker skadeligt, og man burde her i alt fald gå stærkere ind for, at der bliver samme mulighed for alle for at få tilskud fra det offentlige — enten de har ridderkorset eller ej.

Jeg synes, det er udmærket, at socialministeren har fremsat dette lovforslag. Som det ærede medlem hr. Svend Jørgensen sagde, forstår man ude i kommunerne udmærket at fortolke disse bestemmelser og har altid gjort det. Jeg ved fra min mangeårige kommunale virksomhed, at der er meget lidt, der bliver tilbagebetalt, så det har ikke så stor betydning med tilbagebetalingen, og kommunerne er i høj grad indstillet på at fortolke loven i den af ministeren foreslåede retning. Vi vil støtte lovforslaget og håber, at der i det udvalg, som nu skal behandle sagen, vil blive taget hensyn særlig til det, som det ærede medlem fru Edel Saunte var inde på.

Socialministeren (Strøm): Jeg takker det ærede medlem fru Edel Saunte for hendes tilslutning til lovforslaget. Det ærede medlem mente, at lovforslaget var noget uoverskueligt i opstillingen, og henstillede til mig fremtidig ved lovforslag af lignende karakter at lade optrykke lovens paragraffer, som de vil komme til at se ud, når ændringerne er gennemført, og dette skal jeg have min opmærksomhed henvendt på. Jeg forstår udmærket, at lovforslag af denne karakter kan virke uoverskuelige, men jeg har også forstået på de ærede ordførere i dag, at de alligevel har fundet frem til kernen i lovforslaget, og det takker jeg dem for, selvom de ikke kunne være helt enige med mig.

Det ærede medlem fru Edel Saunte omtalte nogle problemer i forbindelse med forskellige paragraffer og rettede i den forbindelse en række spørgsmål til mig, spørgsmål, som jeg mener det vil være rimeligst at drøfte i det kommende udvalg. Det ærede medlem mente bl. a., at det ville være urimeligt at bevare den gamle bestem-

melse om tilbagebetaling af hjælp ydet under strejke og lockout, og dette såvel som andre spørgsmål, der er rejst, er jeg selvfølgelig villig til at diskutere.

Til det ærede medlem hr. N. Chr. Christensen vil jeg gerne sige — jeg ved ikke rigtig, hvor meget jeg kan takke det ærede medlem for — at jeg synes, han skød en del over målet. Jeg forstod dog, at der hos det ærede medlem var en vis vilje til at se på forskellige af spørgsmålene i et udvalg. Men det ærede medlem sagde, at venstre ikke er tilhænger af en lovgivning, der udhuler den enkeltes ansvar — jeg tror, det var sådan, det ærede medlem udtrykte sig. Det er jeg heller ikke — så lidt som det parti, jeg tilhører. Vi ønsker ikke at udhule den enkeltes ansvar, men vi ønsker at tage visse hensyn til mennesker, der uden egen skyld er kommet i økonomiske vanskeligheder. Det ærede medlem mente også, at jeg var inde på en farlig vej, der ville undergrave folkestyret. Jeg har lyst til i denne forbindelse — med formandens tilladelse — at citere et ganske lille stykke af en leder i „Aalborg Amtstidende“ — altså et venstreblad — for 22. februar 1954. Der står bl. a.:

„Vil man ødelægge vort folkelige selvstyre og ødelægge folks selvagtelse, ja, så er fattig-stemplet naturligvis det helt rigtige. Men både selvagtelsen og selvstyret er nu for gode til at rådne op.“

At konklusionen ikke har forbindelse med det foreliggende lovforslag, men med et andet, oplyser jeg gerne, men netop det, som her er fremhævet af venstres presse i Aalborg, har gjort sig gældende i de overvejelser, jeg har haft med henblik på dette problem om folkestyret. Er det ikke sådan, at vi alle i dette høje ting er lykkelige over, at fattighusene er historie? Er det ikke sådan, at den diskussion, der har været ført i den senere tid, har vist, at vi er stolte over, at den periode, da det var fattighusene, der stod til rådighed, når mennesker var slået ud, er forbi, at vi ikke mere har noget som fattighuse i gammeldags forstand i Danmark? Jeg tror, at også det ærede medlem hr. N. Chr. Christensen er stolt over, at vi er kommet så vidt. Det her foreliggende forslag om, at begrebet „fattighjælp“ skal bortfalde i dansk lovgivning, betragter jeg som en videreførelse heraf.

[Socialministeren.]

Jeg forstår også på samtlige ordførere, at det vil man være med til, og det takker jeg for.

Hermed bortfalder også bestemmelsen om, at mennesker, fordi de har haft det økonomisk dårligt uden egen skyld, ikke har mulighed for at stemme. Mon ikke det er rigtigt af os at søge at føre disse mennesker ind i vor kreds i stedet for stadig at prøve på at skubbe på dem, hvor vognen hælder? Mon ikke vi alle skulle være interesserede i netop for folkestyrets skyld at søge at drage alle de mennesker, der her kan være tale om, ind i det demokratiske samfundsliv, som vi ønsker skal blomstre? Det og intet andet har i hvert fald været min mening med at fremsætte lovforslaget om, at disse bestemmelser om fattighjælp og tab af valgret skal afskaffes.

Hvad angår tilbagebetalingspligten, er det ikke noget nyt spørgsmål for mig. Allerede i 1938 rejste jeg i folketinget det spørgsmål, om det ikke var rimeligt, at folk, der uden egen skyld måtte have hjælp gennem de sociale udvalg, ikke skulle tilbagebetale, ud fra den betragtning, at de aldrig kunne komme ovenpå; fik de endelig arbejde, stod de med gæld, kommunehjælpen, der skulle tilbagebetales, de skulle betale skat, og på den måde syntes det hele at se sort ud for disse mennesker. Det er altså ikke, som det ærede medlem hr. N. Chr. Christensen siger, nogle blomster, jeg har plukket i kommunisternes have, det er problemer, som jeg har beskæftiget mig med, lige så længe jeg har været medlem af folketinget og også før den tid, fordi jeg kendte noget til de menneskers vilkår, der fik en slig hjælp.

Når man nu ser, at der af de ca. 48 mill. kr., som 72 000 understøttede har fået i 1951—52 i kommunehjælp, ved kommunernes eller de pågældendes eget initiativ kun er tilbagebetalt ca. 2 mill. kr., og tænker på det mægtige administrationsapparat, der skal opretholdes, og på den belastning, tilbagebetalingen er for de mennesker, der får denne kommunehjælp, så synes jeg, at alle her burde slutte op om, at der ikke, når der er tale om uforskyldt nød, skal være nogen tilbagebetalingspligt, og jeg forstod også, at de fleste af ordførerne var enige med mig heri, og det takker jeg for.

Så er der spørgsmålet om dem, der selv er skyld i, at de er kommet i vanskeligheder. For deres vedkommende har jeg i § 301 foreslået at der skal være tilbagebetalingspligt. Nu forstår jeg på det ærede medlem hr. Aksel Larsen, at han mener, at dette, i hvert fald på visse områder, er urimeligt, og at der slet ikke burde være nogen tilbagebetalingspligt, men jeg har forstået på andre ærede ordførere, at de mener, at jeg er gået for vidt, og at der i højere grad skulle være tilbagebetalingspligt.

Det lovforslag, der her er til behandling, er ikke kommet til verden fra den ene dag til den anden. Vi har i socialministeriet arbejdet med det igennem længere tid. Hver enkelt paragraf er nøje overvejet, og vi synes, at vi har fundet det rigtige, men jeg er selvfølgelig villig til i udvalget at være med til at undersøge, om der skulle være noget, som vi har overset under de forhandlinger, vi har ført, da vi udarbejdede lovforslaget.

Jeg takker det ærede medlem fru Erna Sørensen, fordi det ærede medlem gav tilsagn om at medvirke til en velvillig udvalgsbehandling og gav tilslutning til, at benævnelsen „fattighjælp“ blev strøget, og jeg går ud fra, at deri ligger, at også de retsvirkninger, der eventuelt måtte følge med fattighjælpen, bortfalder.

Det ærede medlem fru Erna Sørensen talte om, at hjælp til selvhjælp er det bedste, og det skal jeg gerne understrege; det har heller ikke med dette lovforslag været min mening at sige noget om, at hjælp til selvhjælp ikke skulle være det bedste.

Jeg takker det ærede medlem hr. Svend Jørgensen, der gav tilsagn om at medvirke til en velvillig behandling i udvalget, og jeg takker også det ærede medlem hr. Hans Hansen (Rørby) for tilslutningen til lovforslaget. Det ærede medlem hr. Hans Hansen (Rørby) fremførte nogle betragtninger angående andre problemer, som ikke sorterer under socialministeriet, hvorfor jeg ikke skal beskæftige mig med de spørgsmål.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Edel Saunte: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Det er meddelt mig, at de ærede medlemmer hr. *Henry Christensen* og hr. *N. Chr. Christensen* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov nr. 131 af 17. april 1916 om lods væsenet med senere ændringer. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Henry Christensen* og *N. Chr. Christensen* har vedkommende gruppe udpeget *Damsgaard* og *Jens Chr. Christensen*, som herefter er valgt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 24. marts, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg med flere love (vedrørende kommunehjælpens retsvirkninger).

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring og forlængelse af lov nr. 210 af 23. april 1949 om regulering af bymæssige bebyggelser.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om motor-køretøjer [angående motorkøretøjers lygteføring].

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om oprettelse af en stats-skole i Rødovre.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om et *J. F. Willumsen*-museum i Frederikssund.

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov nr. 160 af 18. maj 1937 om folkeskolen med senere ændringer. [Af Kr. Juul m. fl.].

Mødet hævet kl. 15⁴⁵.

81. møde.

Onsdag den 24. marts kl. 13.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om forlængelse af midlertidige ændringer i forbrugsafgiftslove, forslag til lov om forlængelse af lov om forskellige forbrugsafgifter, forslag til lov om forlængelse af lov om omsætningsafgift af forskellige varer og forslag til lov om en tillægsafgift af visse motorkøretøjer m. v. for finansåret 1954—55 har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Nogle bilag til betænkningen vil senere blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1954—55, forslag til lov om udskrivning af en værneskatt for skatteåret 1954—55, forslag til lov om en tillægsindkomsts-kat for skatteåret 1954—55, forslag til lov om børnetilskud og forslag til lov om midlertidig ændring i loven om den fælleskommunale udligningsfond (vedrørende udskrivningen af fælleskommunal indkomsts-kat for skatteåret 1954—55) har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om jernbanedrift på Lolland-Falster har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om forbrugerpriserne på rugbrød og mælk har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.